

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 18.

Fylke: Telemark

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Tinn

Emne: Juletre og Julehalv

Bygdelag: Vestfjorddalen

Oppskr. av: Olav O. Skiland

Gard: Skiland

(adresse): Skiland

G.nr. 115 Br.nr. 2.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Ja

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Gardbrettar 7. 1877. -

SVAR

1. Juletre er nu alminnelig i alle hjem her i bygdene. -
2. Juletre & Rom i brett i 1880 årene ifølge opptegetser. -
3. I Tinn prestegård hadde de juletre i 1880 årene, og samtidig i Skolene forteller Oliva Skiland i sin bok *Stad & runder i Tjeldbygden*, Kristiania 1900. -
På side 25 taler hun om lysestøbering til jul. - Og på side 30 taler hun om julepoetene. -
På side 32 sier hun at barnene løbe bort i naboens fattige stue med et lite juletre. - Og lengre nede taler hun om et eget deilige tre som far har pyntet. - Det er presten Skiland på Tinn. -
Side 40 nevner hun en reise til Vestfjorddalen det er til Kollag skole på den anden side Skånanelven der (side 41) er fest hvor de har julegranen i deres midte sier hun. - Det er arrangert om pladsen. -
På side 42 nevner hun den vakre glade barnesanger. - Det var farbror som var lærer og kirkesanger den gangen i Skel sogn. -

4. De hadde ikke juletre i hjemmene i den første tid og heller ikke pyntet de opp i stuen med krister eller andet grønt til julefesten. -
5. Det var ikke noen raritet i barnegrønt i Rogdistrakter som de forasjon til jul. -
6. Juletreet blir avpasset etter plassen i huset og de ber ikke gaver på seg. -
7. Juletreet er pyntet med Kjøpe-stars, og lys og nu i senere tid med elektrisk lyspære
8. Juletreet blir pyntet av husmoren og barna tidlig om julekvelden. -
9. Juletreet står på galvet eller på et bord.
10. Lykene blir tent om juleaften når der går til bords, og om nyttårsaften og for også om "Solvet-Kvel." - Aukongersaften. -
11. I hjemmet blir det somtid syngt av barna når flere kommer sammen og da tulst julesanger som de har lært på skolen. -
12. Juletreet kan somtid bli stående til fjergondagen. -
13. Juletreet har ikke julegaver hengende på seg, om så var bei de nok plyndret av barna. - Juletreet på skolen har opphengt gaver som høstes før, men ikke mer. - lenger. -
14. Det er gran som brukes til juletre. -
15. Det blir aldrig laget noen ersättning for juletre. -
16. Juletreet har ikke noe liknende tre uten for huset som de setter juleet på. - Hornbandet eller fuglbundet blir sett på en stang ved lavetaket eller stablaet. -

Julehalmen.

1234.-

Det er ingen tradisjon kjent her om at en la halmen på golvet juleaften, og i tilfelle sove i halmen på golvet om juleaften. - Men det er en gammel fabel om en stor skinnfell, de hadde en gang som det gjette 18 skinn i „Samfunns-skinnefellen“. - Hvordan meningen med den var er ikke kjent. -

Julehalmen som de skiftet i sengene til jul var buntet i store Porsband av rug halmen som ikke var fersket på med „flyg-jyl“. - eller det som de sier some steder.

Langhalmen som var fast sammenbundet måtte de piske imot tresprinkler med skårer i som var boret gjennom en treskåre som var drevet fast mot veggen tvers over låvegolvet. - -

Det var 3 av disse stakene som sto opp som pigger med skårer i, om lag en hants bred fra hverandre. Skårene på stakene var som sagtenner som sto opp på den ene siden og vendte nedover på den andre side. -

Hver stakke var om lag 40 cm høye og spisse i enden. -

Denne redskaperen vart sett lengere opp i veggen og vart brukt bare til julehalmen. Når rugporsmet var pisket av bandet bar det „rughoven“, som de kalte den inn i sengen og løyste opp bandet og la langhalmen i full lengde i sengen, og til lengere halmen var til grumore var det.

I 1880 årene brukte de enda de Pors sengene. - - de sat til senger i gammel tid.

Og for å fylle opp la de vadmelstøyl-
ser å vevs over i sungen og derover la de
puter fyllet med reinshår, og deenputer.
Over halmen hadde de borskinnefell og
så tapper, "Tjeld", og så skinnfell med varps-
ull, det er høstull. -

En skinnfell var sydd saman av seks
sauskin som var mylkruidde. -

Den lange reghalmen høstet de inn fra
reghasene ute i liene på mange gardar
i bygda. -

Ettergjenter kunne stundom hente
"fivilkopp" myrdeur til puttefyld for
i tiden

~~##~~